

NECESSITAT D'ORGANITZAR CAMPANYES SANITÀRIES DE DIVULGACIÓ PER MILLORAR L'ESTAT SANITARI D'ESPANYA

pel Dr. JULI ORTÍ SALES, de Coves de Vinromà (Castelló)

Les estadístiques de mortalitat del nostre país, comparades amb les dels altres països del món, han posat en evidència el nostre endarreriment sanitari per l'espantosa mortalitat que sofrim anualment, molt superior a la dels altres països cultes, cridant l'atenció que les malalties que acusen la major mortalitat són precisament les anomenades evitables o per altre nom infeccioses, i més que totes plegades la mortalitat infantil, la qual cosa representa per als governs d'Espanya i per a la classe mèdica en general, un estigma d'ignomínia, car entenc que amb l'actuació eficaç dels elements damunt esmentats és indubtable que la mortalitat descendiria notablement, acusant-se per la disminució d'aquestes xifres vergonyoses per als representants de tal abandó.

S'han fundat societats, institucions, gotes de llet, s'han redactat lleis, reials decrets, encaminats a la disminució de la mortalitat infantil; s'han fundat lligues contra l'alcoholisme, contra la tuberculosi, contra les malalties venèries; s'han dictat mil disposicions per no obtenir-ne, al cap i a la fi, cap mena de benefici en les estadístiques de mortalitat de les malalties infeccioses i de la mortalitat infantil, i no s'ha pensat en el benemèrit cos sanitari, en el sofert cos mèdic espanyol sempre disposat a sacrificar-se per al bé de la humanitat i a lluitar contra la malaltia.

Jo tinc una gran fe en l'actuació de la nostra classe mèdica

posada al servei de la sanitat espanyola, vulgaritzant cada professional, en la seva esfera d'acció, la ciència mèdica, en relació amb la patologia regional, per assolir que els habitants de cada país coneguïn les causes de les malalties que els flagel·len, per poder-se'n lliurar millor i aconseguir dominar les malalties evitables, cosa que no s'ha conseguit fins ara per tal que se'n desconeixen llurs causes, per no pendre's els metges el treball de fer campanyes de divulgació científica.

Precisament les malalties que més víctimes ocasionen a la humanitat són les que amb més facilitat hom podria evitar, per tal que són conegudes perfectament les causes que les determinen, i disposar la ciència dels remeis que les deturarien en llur origen. Així ho han fet amb resultats meravellosos les nacions que figuren al davant de la civilització i del progrés, devent citar en primer terme els Estats Units que donaren l'exemple a Cuba, Puerto-Rico i Filipines, on assoliren en el primer any del seu domini que desapareguessin el còlera, la febre groga i el paludisme, gràcies a les reformes sanitàries que introduïren en aquells països on eren patides endèmicament les dites malalties abans de la implantació de les reformes sanitàries. Recentment s'ha promulgat en aquest país una llei prohibint l'alcoholisme, per prevenir els funestos efectes del mateix. Podem donar fe del compliment de la llei prohibint l'ús de l'alcohol per les manifestacions que ens féu el popular literat valencià Blasco Ibáñez, en el recent viatge que efectuà al dit país, confessant que durant els vint mesos que hi sojornà, en qualitat de conferenciant, no pogué tastar cap beguda alcohòlica. Ens deia també aquest senyor que allí disposen els conferenciants de les esglésies per exposar llurs idees, dant-se el cas de tenir lloc en un mateix matí en una mateixa església, tres conferències d'assumptes ben diferents, per un sacerdot japonès, per una senyora yanki i la que el senyor Blasco donà. Allí estava prohibit, abans de la guerra europea, el desembarc de cap estranger que patís una malaltia contagiosa, especialment el tracoma (granulacions), la lepra i la sarna. Actualment està en absolut prohibida l'entrada de cap estranger per disposicions recents, sia perquè no manquen braços per al treball sia per evitar propagandes polítiques que podien ser perniciosos per a dit país. Ultra la institució més notable que es coneix en el món per la seva grandiositat, per ser model d'hospitals moderns, em refereixo al de Rockefeller, per sos superbs laboratoris, per les

magnífiques universitats femenines, veritables palaus amb totes les diversions imaginables, camps d'esports, granges annexes, pares, etc., etc., fruit en ells de tots els mitjans més moderns que la ciència ha pogut reunir per les esplèndides dotacions que els milionaris nordamericans fan a les universitats, per aquest esperit cívic que tenen infiltrat com a éssers de gran cor encara que tinguin fama de Sancho Panzas, aimants del d lar solament.

La iniciativa particular ha contribuït de manera poderosa al desenrotllament considerable del progrés en tots els ordres de la vida, i per aquestes grans llibertats de qu  frueixen s'han pogut difondre tots els coneixements que les noves ciències han anat acumulant.

Aquí a Espanya tot són dificultats, citant-ne en prova l'atenta sol licitud que en Maig de 1913 vaig presentar a l'Ajuntament de Coves de Vinromà, prenent donar conferències de vulgarització higiènica en els locals de les escoles públiques de l'esmentada vila on exerceixo el càrrec de metge lliure per espai de vint anys, essent-me denegada la petició. Vaig fer la reclamació al Sr. Inspector provincial de Sanitat sense obtenir el perm s que amb tant d'anhel vaig sol licitar.

Aquest és el tema que m'he proposat de desenrotllar en aquesta comunicació:

El metge, en actuar vulgaritzant la medicina, obté m s resultats pràctics per a la sanitat, actua més intensament contra la malaltia, que dedicant-se exclusivament a l'exercici de la Medicina, a la visita particular de la seva clientela.

Fonaments per opinar aix .—Els avenços de la moderna ciència de la Bacteriologia amb les seves aplicacions de vacunoter pia i la seroteràpia, el coneixement de les causes i de les vies dels agents productors de malalties, ens han donat prou llum per poder desenrotllar amb fruit una campanya aani ria que combatent l'origen de les malalties, consegueixi la disminució i àdhuc la desaparició de les mateixes, seguint una sèrie de preceptes, de consells i regles que ben aplicades donen sempre els resultats que es desitgen. Aquests coneixements que tot metge aplica constantment en la seva vida privada, deixa d'aplicar-los el vulgar per desconeixement, per ignorància dels mateixos. Que hom els hi ensenyi i en faran el mateix  s que en fan els metges, obtenint d'aquestes pràctiques de divulgació meravellosos resultats que no cal esperar-los de la *Gaceta*.

La propaganda de vulgarització mèdica realitzada en tot Espanya pels respectius metges que actuen en els pobles on exerceixen, orientada en el sentit o en relació amb la patologia regional, donaria tan òpims fruits que no dubto que se n'obtidria una millora important en la sanitat espanyola.

Això és el que em proposo demostrar en aquest treball.

Missió del metge de l'esdevenidor.—La seva missió és la d'organitzar campanyes de vulgarització mèdica, difonent als quatre vents els conceptes fonamentals de la higiene moderne, les idees mares, donant instruccions, regles i preceptes amb exemples pràctics pertinents al cas, en forma senzilla, perquè prenguin carta de naturalesa en els costums dels pobles, i un cop habituats actuïn com si cada individu fos un metge d'ell mateix, coneixent els perills de les malalties i sabent-los evitar.

Aquesta és la missió del metge del futur: prevenir abans que curar.

Reforçant els conceptes emesos anteriorment, dec repetir, insistint que la llavor llençada al públic és sempre molt fructífera perquè actua en cervells de molt diferent cultura, i els fruits obtinguts amb les conferències són molt intensos i variables, convertint-se cada oient, cada espectador en un propagador, en un apòstol de nostres idees, fent així més obra en poc temps d'actnació aïllada com la que ara fem.

Podria estendre'm en consideracions a més a més de les que en ajut de la nova tesi he sostingut, fent elucubracions de l'extraordinària importància que té el desgranar les idees en públic, per l'acció suggestiva que es produeix en el conferenciant si sent de bo de bo l'actuació del seu apostolat que fa que les semenis que llença prenguin i es propaguin amb facilitat extraordinària, el metge actua multiplicant la seva acció, el públic fa suggerir-li més idees, influenciant-se i convertint-se al seu torn cada un dels seus oients en nous apòstols de les nostres idees, establint-se una comunicació d'afectes i d'idees que ens facilita extraordinàriament el treball en actuar en la nostra clientela particular, lliurant-nos d'haver de repetir ço que en públic diguérem.

Encara té més aventatges aquesta manera d'actuar, ja que el menys intel·ligent dels que ens han escoltat en la conferència pública, rebrà explicacions dels companys que l'han comprès millor, no perden-se cap idea; obrant així, poc a poc es crea

ambient, el públic es dóna compte de la importància de la nostra actuació, el prestigi del metge va guanyant, i la solidaritat i l'afecte que deuen existir entre el poble i el metge, s'afermen cada vegada més en bé de tothom.

En els temps que està travessant la Medicina en l'actualitat, havem d'estar conformes que la Medicina preventiva, que la Medicina higiènica té més raó d'ésser que la Medicina curativa; que la Medicina de l'esdevenidor ha d'ésser evitar més que guarir; que si volem ser conseqüents, havem d'exercir la nostra professió actuant segons la patologia regional en el sentit de vulgaritzar les malalties pròpies de la regió per obtenir els millors fruits de la nostra actuació, de tal manera, que vinguem a corroborar allò que, en el discurs d'obertura del III Congrés de Metges de Llengua Catalana, deia el molt conspicu i savi catedràtic, Dr. MARTÍNEZ VARGAS, parlant del sentiment comú que mou el metge de llengua catalana, perquè viuen en el mateix medi, respiren el mateix aire, frueixen d'iguals accions somàtiques o còsmiques que els fa pensar i viure en igual semblança, en igual comunitat d'idees i de sentiments; i jo repeteixo en el mateix ordre d'idees, que amb més motiu, que en més escala encara, si pot ser, i fundant-me en iguals raons, bé que amb més intensitat i en l'ordre de la Patologia, amb més efectivitat, és natural i lògic, és i tot de sentit comú, que els individus d'un mateix poble, que els individus d'una mateixa zona tan reduïda, que en pocs metres quadrats d'extensió reposen i viuen, que habiten en cases construïdes segons un mateix pla, s'alimenten amb iguals aliments, practiquen els mateixos treballs i estan sotmesos a les mateixes accions modificadores del medi ambient, el respirar el mateix aire, beure les mateixes aigües i alimentar-se amb idèntics aliments, és natural que hagin de sofrir, que hagin de patir les mateixes malalties, i que del coneixement més aproximat, més veritable d'aquestes accions morboses, se n'hagin de deduir conseqüències i aplicacions més profitoses per al metge coneixedor de les mateixes.

Vetaquí, doncs, exposada la importància trascendentalíssima que té per al metge rural el poder actuar en públic, divulgant coneixements d'Higiene i Medicina social, amb relació a les condicions particulars i singularíssimes que actuen, que obren en cada localitat sobre els habitants de la mateixa per determinar malalties, i l'obra importantíssima que realitzaria el metge coneixedor de les més petites causes que obren en el

país on exerceix alguns anys, en cada estació, en cada època de l'any, segons els treballs que practiquen en cada una d'elles. segons les èpoques de pluja o de sequedat, segons els vents regnants i altres influències de la localitat que originen patologies, podríem dir-ne locals, pròpies de la regió que té una fesomia pròpia i peculiar que la distingeix de les altres.

En corroboració del que vos he dit, tinc els gust de manifestar-vos que en els vint anys que exerceixo en la mateixa localitat he notat una disminució gradual en la mortalitat infantil que no pot atribuir-se sinó a les campanyes sostingudes i enèrgiques que he lliurat contra l'enorme mortalitat infantil que flagel·lava aquest poble abans de la data de la meva residència.

La mortalitat infantil de 0 a 5 anys assolía a Coves de Vinromà abans de l'any 1900, l'enorme xifra del 350 ‰, descendent al 200 ‰ en el primer quinquenni que seguí al 1900, primer del meu exercici professional en la dita vila; descendí la mortalitat en el segon quinquenni a 145 ‰, en el tercer a 125 ‰ i en l'últim quinquenni que acabà en 1920 la xifra de la mortalitat només assolí el 80 ‰. Aquestes dades obtingudes del registre civil i tenint en compte el factor natalitat per no treure deduccions falses, demostren palesament els beneficis de la propaganda de la Puericultura, les estadístiques de la qual donen al principi una mortalitat espantosa que decreix gradualment a mida de la campanya sostinguda i perseverant que he anat fent amb veritable ardor, amb la fe del convençut, assolint disminuir la mortalitat en un 270 ‰ en 18 anys d'actuació, la qual cosa evidencia amb la claredat i certesa dels números que l'obra de la propaganda contra la mortalitat infantil ha produït els seus benèfics resultats, estalviant-se moltes vides que s'hagueren perdut sense la propaganda que constantment he dut a terme durant la meva actuació en la meva visita particular i en colles o grups pel carrer quan l'ocasió d'algun infant malalt ha despertat en mi la propaganda de la Puericultura.

Aquesta disminució de la mortalitat es revela ostensiblement des de l'any primer que vaig començar a actuar, prenent les idees que exposava com llavor en terreny abonat, en les mares amoroses que moltes maten els seus fills inconscientment per ignorància, i no saber negar cap capritxo als seus idolatrats fills.

Aquests fets diuen molt a favor de la propaganda de vulga-

rització d'higiene infantil que realitza el metge rural diàriament actuant en la seva clientela particular; però al mateix temps ens diu que la seva actuació seria molt més gran i més intensa i eficaç si no es reduís a l'estret límit o círculo de la clientela i es realitzés donant conferències públiques, puix no és possible de dubtar que si aquesta obra feta a intervals i aïlladament s'hagués dut a terme en conjunt, altres hagueren sigut els resultats obtinguts.

Considero oportú referir en aquesta comunicació els resultats brillants aconseguits pel malograt Dr. GALLARD durant l'exercici de la seva professió en el poble de Tales (província de Castelló), abans d'exercir el càrrec de metge de Sanitat del port de Castelló, conseguint en els pocs anys que desempeñà el càrrec de metge titular de la dita població, el triomf més gran que pugui obtenir el metge rural, conseguit amb la seva activa propaganda bandejar per complet el vici de l'alcohol i que fossin tancades les tavernes i que en els cafès no s'expenguessin begudes alcohòliques. Triomf que deixarà records inesborrables entre la classe mèdica i el poble de Tales que tingué la sort d'escollir metge de tan preclar talent i d'una voluntat tan ferma.

Pel que afecta a les malalties de la segona infància dec fer constar també que al principi del meu exercici professional en aquesta vila i mentre funcionaren durant alguns anys encara les escoles antigues que eren de pèssimes condicions higièniques, hi hagué una morbiditat tan gran en els nens de 5 a 12 anys (amb una mortalitat major que la que correspon a aquesta època de la vida, figurant en primer lloc la tuberculosi peritoneal) que recordo que en la llista de visita portava una nota a part que encapçalava amb la paraula *Neus*, ja que era tan considerable la morbiditat d'aquests com la dels adults, precisament en l'època de la vida que menys contingent li donen, o sigui dels 5 als 12 anys; doncs bé, aquesta llista sols existí en la meua llibreta de malalts el temps en què funcionaren les escoles velles, car insensiblement, a les poques setmanes d'inaugurar-se les noves escoles, d'excel·lents condicions higièniques, vaig deixar d'anotar la llista a part de morbiditat de nens, perquè era tan reduït el nombre de nens malalts que els vaig incloure en la llista dels adults. Són considerades amb justícia aquestes escoles com les millors de la província.

Feu extensiva l'actuació del Dr. GALLART i la meua a tots els ordres de la higiene i us admirareu dels resultats obtinguts.

No ho dubteu, la propaganda activa, intensa i ben organitzada, dóna iguals o semblants resultats en tots els països i en tots els ordres de la Medicina i de la cultura general, i molt especialment en allò que més interessa a la humanitat, que és la medicina preventiva, la medicina higiènica que obre ample camp d'acció al metge de l'esdevenidor, al metge d'avui i al de demà.

Bé és veritat que aquestes actuacions demanen en els professionals una vocació especial, un afecte podríem dir quasi passional, nascut de tenir una ànima sensible a l'ensem que profundament filosòfica i no encertant a guarir malalts de certes dolències i coneixent en canvi els mitjans per evitar-les, *hom sent l'apostolat de la medicina, convertint-se el professional en un redemptor per convicció científica, per pietat i per caritat a la vegada.*

Així s'explica l'apostolat del Dr. MOLINER en la seva infadigable propaganda contra la mortalitat per tuberculosi, fent higiene antituberculosa i creant sanatoris; l'apostolat del doctor MARTÍNEZ VARGAS en la seva propaganda contra la mortalitat infantil, la lluita contra les malalties venèries, contra l'alcoholisme, contra les malalties infeccioses, malalties evitables que les nacions més civilitzades han conseguit quasi de fer desaparèixer.

CONCLUSIONS

1.ª Essent la Medicina una ciència social per excel·lència i demanant una actuació social per a la realització dels seus fins socials, urgeix que els metges emprenguin en llurs respectives localitats una activa campanya de vulgarització per aconseguir el màxim de resultats en bé de la salut del poble.

2.ª A fi que aquestes campanyes de vulgarització tinguin la deguda eficàcia, cal que s'arbitrin els millors locals públics de les respectives poblacions per donar-hi les conferències i puguin així assistir-hi el major nombre d'oients, demanant que se'n concedeixin a falta de millors locals, les escoles públiques.

3.ª Que es concedeixin premis als metges que es distingixin per llur activa propaganda i obtinguin majors resultats de l'actuació llur.

4.ª Que s'ordini per l'Inspector general de Sanitat la publicació de fullets instructius que s'encarregaran de redactar els

metges de les respectives localitats, donant consells pertinents a la previsió de les malalties que en cada localitat es pateixen, essent a compte de l'Ajuntament el subvenir les despeses que amb tal motiu s'ocasionin.

5.ª Que s'organitzin festes en cada època de l'any perquè tinguin major relleu aquestes pràctiques higièniques, les quals anomenariem «festes de la raça», per inculcar les pràctiques de la gimnàsia, divent ser obligatòria en les escoles oficials «festa del sol», per despertar l'horror a les cases fosques i despertar l'afició al sol, «festa de l'aire», substituint les escoles i cafès actuals per altres construïts a l'aire lliure, «festa del descans», «festa del camp», etc., etc.

6.ª Ensenyança de la Puericultura en les escoles públiques i en les rectories per contraure matrimoni, no donant permís de celebrar aquest acte a les noies que no coneguessin el «Catecisme de la mare de família».

7.ª Instituir-se com a obra de text en les escoles de primera ensenyança la referida obra del Dr. DELCUVE, com ha sigut adoptada pel govern belga per a l'ensenyament en les escoles domèstiques.